

La noia del monòlit a Companys

El fet d'aparèixer en aquestes pàgines la figura de la Conxita de Carrasco és, sens dubte, un fet insòlit. La Conxita és una poetessa de Poblenou d'adopció —viu al barri des dels 9 anys—, però no en parlem pels seus poemes, ni pels premis que ha assolit. La portem a les nostres planes pel mateix motiu que ho ha fet tota la premsa. Els fets van passar a la nostra ciutat els anys 1934-1936, quan la Conxita tenia entre 13 i 15 anys.

El president Companys

Després dels fets del 6 d'octubre de 1934, tot el govern català va ser em-

presonat al vaixell "Uruguai" ancorat al moll barceloní. La Conxita anava amb el seu pare a retre homenatge als presoners. D'allà els van portar al penal de Puerto de Santa María, a Cadis. La noia va quedar molt impressionada i va escriure a Companys un poema, *Al meu aire*. Ell li va contestar tot seguit i, després d'aquesta primera carta, li'n va escriure tres més, que també va contestar.

Les cartes sempre començaven amb les paraules "Estimada filla meva", i acabaven amb "Estima Catalunya".

Les eleccions del 1936

Amb els resultats de les eleccions del 16 de febrer, el govern català va ser alliberat. La seva segona acció pública va ser el 14 d'abril, al cementiri de Montjuïc, en homenatge a Macià, l'anterior president de la Generalitat. La noia hi va anar amb una amiga i, venent la protecció, li va dir: "President, sóc la Conxita!", "La que m'ha escrit les cartes en vers!", va exclamar ell, i la va besar emocionat. Aleshores la noia va afegir: "President, vull un record seu".

El mocador

En Companys, tant si anava vestit d'una manera com d'una altra, sempre duia un mocador a la butxaca superior de l'americana, a l'estil de l'època, i, segons han dit diversos biògrafs, era com un senyal de la seva identitat. Va agafar,

doncs, aquell mocador i, prement-li la mà, li va dir: "Guarda'l i estima'l sempre... i estima Catalunya!". Després la va convidar a passar a recollir una fotografia seva dedicada.

Guerra, postguerra i por

Tres mesos més tard esclatava la guerra. Quan va acabar la guerra, la por dels vençuts —la por de la major part de la seva família—, li va cremar cartes i retrats. Volien fer el mateix amb el mocador perquè una veïna, la senyora Quimeta, hi havia brodat un text que en delatava la procedència (sic): "Record de l'Honorable President Lluís Companys per Conchita Julià 14-4-36" i, al mig, l'escut de Catalunya.

Tenia molta por, però també s'estimava molt aquell petit tros de tela. Aconsellada pel seu pare, i sense que la resta de la seva família ho sabés, el va amagar dins del folre de l'abric durant anys.

L'exili del mocador

Ja casada i mare de família, un dia, al mig de la rambla del Poblenou, va rebre l'amenaça d'una coneguda (de la qual no vol dir el nom) que li va dir que encara estava fitxada. Va agafar por, por per ella i pels seus. Per mitjà d'uns catalans residents a Caracas que eren membres del Centre Català, i del que ara és el secretari de l'entitat, Carles Reglà, els va enviar un dipòsit.

Arriba la democràcia

Amb el retorn de les llibertats al país va pensar de recuperar el mocador. Va escriure a Rahola, a Ortiz i al mateix Tarradellas sense cap resultat positiu, fins que l'Agustí Marcè Varela va interessar Josep Benet en el fet. Va recuperar la peça, que va portar Marc Aureli Vila personalment, i ara

La protagonista de la nostra història Conxita Julià, davant l'església Sant Martí. AHPN.

Mocador regalat pel president de la Generalitat Lluís Companys a Conxita Julià l'abril de 1936

el mocador és al Museu d'Història de Catalunya.

El monument a Companys

Algunes de les persones que hem esmentat eren de la comissió per erigir un monument al president afusellat. A més, hi havia Jordi Bou i l'exparlamentari i crític d'art Francesc Vicens. Seguint el seu consell, es va escollir l'escultor madrileny per fer l'obra. Aquest artista va voler saber detalls del personatge. Li van explicar l'anècdota del mocador i va quedar fascinat per la història.

La noia de bronze

Quan el proper 15 d'octubre, aniversari de la seva execució, es faci públic el monument a Companys a la cruïlla del passeig de Sant Joan amb la Ronda i el carrer de Trafalgar, veurem un monòlit ple de simbolismes, fet amb pedra de Montjuïc, i un medalló de la figura de l'homenatjat i al seu costat, amb un mocador a la mà, la figura d'una noia de bronze d'uns dos metres d'alçada.

No cal dir que la figura d'aquesta

adolescent està inspirada en la nostra Conxita Julià i Farrés, que l'11 de juny d'aquest any ha fet 78 anys, i continua escrivint versos activament i anant a peu a la muntanya. Les seves dues passions.

La poetessa i la muntanyenca

I és ara que cal preguntar-li si no li dol que ara els diaris parlin tant d'ella i que tothom la conegui només per un fet anecdòtic de la seva joventut, quasi infància, i que s'oblidin de la seva gran tasca, els nombrosos poemes que ha escrit, i les vegades que ha estat nomenada Mestre en Gai Saber als Jocs Florals. La resposta és clara i contundent: "No. Jo no m'he pogut costejar mai l'edició d'un llibre, que és el que han hagut de fer la majoria dels poetes. A més, com que no sóc de cap cercle ni cerclet d'escriptors".

No obstant això, sí que ha publicat la seva obra en diverses revistes i en antologies literàries, com ara *Tramuntane*, revista de Perpinyà, on també ha estat nomenada Mestre en Gai

Saber; el recull de diverses poetesses *Les cinc branques*. També ha publicat al Centre Comarcal Lleidatà, on és una col·laboradora habitual i, no cal dir-ho, al butlletí de l'Agrupació Excursionista Icària, del barri, de la qual és una sòcia activa. I, parlant, parlant, es veu que també ha estat guardonada en certàmens organitzats pel Casino i a Colom, i que va estrenar el poema teatral *Balada muntanyenca*, al Centre. Acaba confessant-ho: "Jo em sento feliç i contenta al barri. Crec que se'm té una estima".

I nosaltres n'estem segurs! Ara que, això també és cert, d'ara en endavant el seu record sempre anirà unit al monòlit de Companys.

L'anomenat president màrtir

Ella reconeix les llums i tenebres del personatge, però el defensa i afirma que "fos com fos, ell va estimar i va morir per Catalunya", i encara es recorda d'aquells versos "innocents i al meu aire" que li va fer l'any 1934.

Un fragment diu així:

*"... i ha vist unes cares tristes
d'uns homes molt bonrats
que, per defensar un poble,
estaven allí tancats.
I la claror, tafanera,
per satisfer sos afanys
ha descobert que allí hi havia
el president Lluís Companys..."*

El poema continua, però nosaltres hi posem el punt final, una mica contagiats per l'emoció de la Conxita, la noia de bronze, l'adolescent del mocador.

Nicasi Camps i Pinós.